

işçi sağlığı & bağımsız değişken

**İŞİ SAĞLIĞI
HANGİ ZEMİNDEN DOĞRU
OKUNMALIDIR???**

levent koşar
3-4 Haziran 2017
ANKARA

işçi sağlığı & bağımsız değişken

Değişkenler neden sonuç ilişkisi içinde bulunuyorsa bağımlı ve bağımsız olarak sınıflandırılır.

Bağımsız Değişken (Neden): Araştırmada olası nedeni ifade eder.

Bağımlı Değişken (Sonuç): Üzerinde bağımsız değişkenin etkisi incelenen değişkendir.

**Bağımsız Değişken
(neden)**

**Bağımlı Değişken
(sonuç)**

işçi sağlığı
&
bağımsız değişken

Bağımsız değişkende meydana gelen değişmeler kendisine bağımlı olan değişkenleri etkiler/belirler.

Neden-sonuç ilişkisi içinde
olayın olmasına yol açan,
yani **neden olan ve**
sonucu belirleyen değişkene denir.

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

ÇARPITILMIŞ İŞÇİ SAĞLIĞI

Uluslar arası Çalışma Örgütü (ILO-UÇÖ) işyerlerindeki İş Sağlığı Hizmetleri Tavsiye Kararı'nı 24 Haziran 1959 da benimsedi. Buna göre İş Sağlığı Hizmetleri terimi şöyle tanımlandı:

“Bir işyerinin içinde ya da yakınında,

A) işçileri, işlerinden ya da işin yapıldığı koşullardan kaynaklanabilecek her türlü zarardan korumak,

B) özellikle işin işçiye uygun hale getirilmesi ve işçilerin uygun oldukları işlerde çalıştırılmaları ile, işçilerin fiziksel ve mental uyumuna katkıda bulunmak,

C) İşçilerin olası en yüksek düzeyde fizik ve mental iyilik durumlarını oluşturmak ve sürdürmede katkıda bulunmak amacıyla kurulan hizmettir.”

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

ÇARPITILMIŞ İŞÇİ SAĞLIĞI

ILO(UÇÖ)/WHO (DSÖ) Ortak Komite'sinin 1995 yılındaki 12'inci oturumda gözden geçirdiği İş Sağlığı tanımı ise şöyledir:

“İş sağlığı, hangi işi yaparlarsa yapsınlar bütün çalışanların fiziksel, zihinsel ve sosyal refahlarının mümkün olan en yüksek düzeye çıkarılmasını ve burada tutulmasını; çalışma koşullarından kaynaklanan sağlık sorunlarının önlenmesini; işçilerin fiziksel ve biyolojik kapasitelerine uygun mesleki ortamlarda çalıştırılmalarını; özetle işin insana, insanın da işine uygun hale getirilmesini hedefler.”

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

ÇARPITILMIŞ İŞÇİ SAĞLIĞI

30.06.2012 tarihinde Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe giren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda; Madde 1- (1) de;

“İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemek” olarak **“Amaç”** tanımlanmaktadır.

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

ÇARPITILMIŞ İŞÇİ SAĞLIĞI

Klasik tanım:

*“İşçi sağlığı, bütün mesleklerde çalışanların bedensel, ruhsal ve sosyal tam iyilik durumunun sağlanması ve desteklenerek en üst düzeyde sürdürülmesini, **iş koşulları ve kullanılan maddeler nedeniyle** çalışanların sağlığına gelebilecek zararların önlenmesini, işçinin psikolojik ve fizyolojik özelliklerine uygun olan işe yerleştirilmesini içeren ve **işin insana, insanın işe uygunluğunu** sağlayan çok geniş kapsamlı bir hizmetler zinciridir.”*

(Pala K., MSG-Sayı: 2)

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

ÇARPITILMIŞ İŞÇİ SAĞLIĞI

Kapitalizmin içinden doğru “başka bir tanım”:

*“İşçi sağlığı kavramı **kapitalist üretim ilişkileri içerisinde** çalışanların gelir durumları, ülkedeki enflasyon oranı, işsizlik, iş güvencesi ve sosyal güvence durumları, sağlıkla ilgili güvenceleri, çalışma süreleri, örgütlenme özgürlükleri, kişisel farklılıkları, konut ve ulaşım olanakları gibi çok sayıda bileşenin etkilediği bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.”*

(Pala K., MSG-Sayı: 2)

Mülkiyet ilişkileri???

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

ÇARPITILMIŞ İŞÇİ SAĞLIĞI TANIMLARINA 3 SORU

İşçi sağlığı ile ilgili yazılımlara ve uygulamalara zemin oluşturan bu tanımların üzerinden bir tartışma açmak için;

- 1. İşçi sağlığı mülkiyet ilişkileri bağlamında hangi zamansal ve mekansal zeminde tartışılmayı hak eder?**
- 2. Üretici güçlerin gelişiminin önündeki engeller bir sağlık sorunu mudur?**
- 3. Kapitalist üretim ilişkileri içerisinde; “işin insana, insanın işe uygunluğunu sağlamak”-“işin işçiye uygun hale getirilmesi ve işçilerin uygun oldukları işlerde çalıştırılmaları” mümkün müdür?**

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Zaman-Mekan Ve Mülkiyet İlişkileri?

Klasik/egemen tanımlar
kapitalist üretim ilişkilerinin mutlak ve değişmezliği
içerisinde yapılmaktadır.

Bu üretim ilişkileri içerisinde
işçi sağlığı için
“normal” tanımı getirmeye çalışmaktadır.

İşlik içerisine (iş mekanına) hapsedilen
ve adeta
kapitalizmin sadece işyerinde yaşanan bir olgu olduğu
ve *işçinin de ancak üretim sürecinde işçi olduğu*
temeli üzerine kurulan bir tanımlama yapılırken
üretim (-dolanım-tüketim) ve *yeniden üretim*
mekanlarının-zamanlarının
ilişki *bütünselliği* görmezden gelinmektedir.

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Zaman-Mekan Ve Mülkiyet İlişkileri?

Normal bir iş-gününü;
Emek-gücünün değer ürettiği
ve bu sırada
kapitalist tarafından ***kullanım-değerinin tüketildiği***
bölüm ile
emek-gücünün tüketilmiş olan kullanım-değerini
yerine koyduğu bölümün bileşimi olarak
değerlendirmek gerekir.

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Zaman-Mekan Ve Mülkiyet İlişkileri?

Marx, Kapitalin Birinci cildinde şöyle söylüyor...

Emek sürecinin basit öğeleri şunlardır:

- 1. İnsanın kişisel etkinliği, yani işin kendisi**
- 2. İşin konusu**
- 3. İşin araçları**

Buradan da anlaşılacağı üzere kişisel etkinliği gerçekleştirecek olan insan, emekçidir (işçidir).

Emekçinin işin araçları ile işin konusu üzerinde gerçekleştireceği etkinliğe iş denir. Bu tanım geneldir. Yani bize işin kapitalist niteliğini söylemez.

İşin niteliğini anlayabilmemiz için, etkinliği gerçekleştiren öznenin yani emekçinin, işin konusu ve araçlarıyla kurduğu ilişkiye bakmamız gerekir.

İşin konusu ve araçlarıyla kurulan ilişkiden kasıt, emekçinin, işin konusu üzerinde, işin araçlarıyla, hangi organizasyona uygun olarak faaliyette bulunacağı değil, mülkiyet ilişkisidir...

*Kapitalist iş dediğimiz şey insanın, işin konusu üzerinde, işin araçlarıyla belirli bir mülkiyet ilişkisine bağlı olarak gerçekleştirdiği etkinliğidir. **Ona kapitalist niteliğini veren mülkiyet ilişkileridir.***

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Zaman-Mekan Ve Mülkiyet İlişkileri?

Sorunu **“hangi organizasyona uygun olarak faaliyette bulunma”** üzerinden değerlendirenler **tıbbi-teknik veya mühendislik-teknik** yaklaşıarak çözümlenelerde bulunur...

“Mülkiyet ilişkileri” çerçevesinde bakanlar ise işçi sağlığını **ekonomi-politik ekseninde** incelemeye alıp **kapitalizm sorgulamasına girer...**

Ve doğaldır ki; işçi sağlığındaki bu **farklı fikirler** **farklı fiil içerisine girerler.**

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Üretici Güçlerin Gelişiminin Önündeki Engellerin İşçinin Sağlığına Etkisi-Belirleyiciliği?

İşçi sağlığı ile ilgili konuşup-yazıyorsak;
Güncel olan, olmayan çok sayıda **sağlık-teknik ve iktisadi-sosyal-toplumsal-siyasi-politik-ideolojik**
belirlenimleri yan yana sıralayabiliriz.

Bunların bir kısmı **sonuçlar** (örneğin; sağlık/sağlıksızlık, iş kazası, meslek hastalığı gibi...)
ve bir kısmı da **nedensellikler** içinde yerini alır.

Ancak bunlardan birisi vardır ki, bir sürü olayın arasında sayısız ve sonsuz ilişki kurar:
Toplumsallık.

İşçi sağlığıyla ilgili olaylarda belirleyici ilişkiler nelerdir? ILO ve yöneticileri mi, Çalışma Bakanlığı ve yöneticileri mi, işçilerin dikkatsizliği ve eğitim düzeylerinin düşük oluşu mu, işçilerin kişisel koruyucu donanım kullanıp kullanmaması mı, işçilerin yoksulluğu ve yoksunluğu mu, işyeri hekimlerinin bozulan ahlaki ve etik dışı davranışları mı...?

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Üretici Güçlerin Gelişiminin Önündeki Engellerin İşçinin Sağlığına Etkisi-Belirleyiciliği?

... lar, ler... belirleyen değil,
ancak diğer **maddî, pratik süreçlerin sonucu** olabilir.

Peki bu **maddî-pratik süreçler nelerdir ve işçinin sağlığı üzerindeki etkisi-belirleyiciliği nedir?**

Doğayı dönüştürmek için alet üreten
insanın en temel yanı;

kuyruğu kısalırken, elleri ince işler yapmaya başlarken ve iki ayağı üzerinde yükselirken
toplumsallık içinde yeniden yeniden var olduğudur.

Doğayı işlerken/dönüştürürken kendi ürettiği **aletleri kullanan insan ve aletlerin tamamı**
“üretici güçler” soyutlaması içinde tanımlanırken;
bu **üretici güçlerin gelişim tarihi, toplum tarihi ile koşutluk gösterir.**

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Üretici Güçlerin Gelişiminin Önündeki Engellerin İşçinin Sağlığına Etkisi-Belirleyiciliği?

Tarih bilimi bizlere
sağlığın geliştirilmesi, korunması ve tedavisi ile ilgili
bilgilerin üretilmesinin
üretici güçlerin gelişmesi ile paralellik gösterdiğini söyler...

Milyonlarca çekiç darbesinin birikimini/kristalizasyonunu
bilgisayar klavyesindeki bir tek dokunuşa taşıyabilen işçilerin
eğitimli-kültürlü ve ***kendi bedenlerinin bilgisine sahip
bireyler olması beklenir.***

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Üretici Güçlerin Gelişiminin Önündeki Engellerin İşçinin Sağlığına Etkisi-Belirleyiciliği?

Maddi varlıkların üretiminde bulunan insanlar/işçiler kendi aralarında bağlantılar ve belirli ilişkiler kurar.

Marks,

üretim süreci içindeki *insanların/işçilerin arasında meydana gelen maddi varlıkların değişim ve dağıtım ilişkilerine “üretim ilişkileri” demiştir.*

Bu üretim ilişkileri **insanın insanı sömürsünden** uzak olabileceği gibi, sömürü şeklinde de tezahür edebilir.

Burada önemli olan **üretim araçlarının** (toprak ve toprak altı, ormanlar, fabrikalar, işlikler, iş aletleri vs nin) **mülkiyetinin kime (toplumsal veya özel) ait olduğudur.**

Sömürü ilişkileri de bu mülkiyet aidiyeti üzerinden belirlenir.

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Üretici Güçlerin Gelişiminin Önündeki Engellerin İşçinin Sağlığına Etkisi-Belirleyiciliği?

Sözünü ettiğimiz “**üretici güçler**” ve “**üretim ilişkileri**” bir bağlam içerisinde “**üretim tarzını**” oluştururken; bunların her birinin arasında da karşılıklı etki ve bir eylem vardır.

Buradaki üretici güçler üretim tarzının en hareketli bileşenidir. Sürekli olarak değişim içindedir.

Üretim ilişkileri de, üretici güçlerin gelişim düzeyine bağlı bir **uygunluk** içerisindedir.

Üretim ilişkileri, üretici güçlerin gelişme düzeyine karşılık geldiği zaman, üretici güçler bir **gelişme** içerisindedir diyebiliriz.

Tersi ise gelişme değil bir **engelleme** halidir.

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Üretici Güçlerin Gelişiminin Önündeki Engellerin İşçinin Sağlığına Etkisi-Belirleyiciliği?

Marx'ın bulduğu ekonomik yasa budur.

Toplumsal dönüşümlerin ekonomik temelini oluşturan bu yasa gereği; üretici güçlerin gelişiminin önüne ayak bağı olan üretim ilişkileri ya tarihsel olarak yeni bir üretim tarzı şeklinde ileriye sıçrayacak ya da üretici güçlerin üzerinde bir yük olarak baskı yapacaktır.

Toplumsallığı ileriye taşıyacak olan şey, üretici güçlerin gelişimine denk gelen üretim ilişkileri iklimiyken, sınıflı toplumlarda bu denkliliği/uyumu/iklimi kıran “üretim tarzı”nın bir bütün olarak **temel bir sağlık sorunu** yarattığı genellemesine varabiliriz.

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Kapitalist Üretim İlişkileri ve İşin İnsana, İnsanın İşe Uygunluğu?

Türk Dil Kurumu tarafından;
“Uygun = Yakışır, yaraşır, elverişli, yararlı” olarak
Tanımlanıyor...

“İşin insana, insanın işe uygunluğu”,
“işin insana, insanın da işine uygun hale getirilmesi”
kapitalist üretim ilişkileri içerisinde
nasıl bir tartışmayı hak eder?

Kapitalizm de iş ve insan nasıl ele alınmalıdır?

“Kapitalist iş dediğimiz şey;
insanın, işin konusu üzerinde, işin araçlarıyla
belirli bir **mülkiyet ilişkisine bağlı olarak gerçekleştirdiği etkinliği” ...**

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Kapitalist Üretim İlişkileri ve İşin İnsana, İnsanın İşe Uygunluğu?

Kapitalizm

“Üretimin amacının insan olduğu” bir üretim tarzı mıdır?

Yoksa

“İnsanın amacının üretim haline geldiği” bir üretim tarzı mıdır?

Bir birine rağmen olan bu ifadelerin farklı toplumsal/üretim ilişkiler(in)e ve üretim tarzına karşılık geldiği ise bilinen bir gerçektir.

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Sorularımız bir biriyle bağlantılı doğurganlıklar taşıırken,
yanıtlarının ruhunu
kapitalizm de
meta fetişizmi karakterinde bulur.

İş ile işçi arasına
kapitalist üretim ilişkileri ve tarzı bir kırılma olarak girer
ve “işin insana, insanın işe uygunluğu”nu bozar.

Meslek hastalıklarını, iş kazalarını ve bunlara bağlı işçi cinayetlerini
bu nedenle
kapitalist üretim ilişkilerinde sıfırlamak mümkün değildir.

Ancak
işyeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanları arasında
(ve üstelik işçileri de içine alan bir aura da)
iş kazalarının ve meslek hastalıklarının ne kadarının önlenebileceği ve önlenemeyeceği
tartışması
teknik-mesleki boyutuyla sürer gider.

İşçi sağlığı hangi zeminden doğru konuşmayı hak eder?

Sağlık gözetimi:

“Çalışanların sağlığının korunması amacıyla, maruz kaldıkları risk faktörleri göz önüne alınarak yapılan önleyici **muayeneler** bütünüdür.”

“Ne üretiliyor, tür işler yapılıyor? • Kimler çalışıyor? • Çalışanların ve çevrenin sağlığına yönelik tehlike kaynakları nelerdir? • Çalışanların sağlık durumu nasıl? • İşletmenin iş sağlığı konusundaki ihtiyaçları nelerdir?”

(Dr. Şevket Aksoy- İstanbul Tabip Odası – İşyeri Hekimleri Derneği)

AZ ÇOKTUR

Anton Çehov...

“Klasik (olay) öyküsü” nün geleneksel kalıplarını bozdu...

Serim (kişi, uzam serilirdi)

Düğüm (olaylar birbirine bağlanarak düğümler atılır, gerilim yaratılır, merak uyandırılırdı)

Çözüm (beklenmedik tarzda çözüm üretilirdi)...

Kısa “Durum öyküsü” nü yarattı...

.....TEŞEKKÜRLER.....